

ЗАДАЧЫ ПА ПАВЫШЭННІ ЎРАДЛІВАСЦІ ГЛЕБ

Урадлівасць глеб сельскагаспадарчых угоддзяў Беларусі з'яўляецца адным з галоўных фактараў, што вызначаюць прадукцыйнасць усёй сельскагаспадарчай вытворчасці. У дакладзе Прэзідэнта Акадэміі аграрных наукаў В. С. Антанюка сфармульянаны асноўныя напрамкі і задачы сельскагаспадарчай науки, падкрэслена вядучая роля павышэння ўрадлівасці глеб у інтэнсіўным земляробстве.

Урбанізацыя і тэхнічная забруджанасць тэрыторыі выклікае нарастаюче скарачэнне сельскагаспадарчых угоддзяў, прыдатных для вытворчасці якаснай прадукцыі. Толькі ў выніку Чарнобыльскай катастрофы доўгажывучымі радыенуклідамі цэзию-137 і стронцыю-90 забруджана больш за 1,7 млн. га сельскагаспадарчых угоддзяў. Частка гэтай тэрыторыі (0,26 млн. га), дзе шчыльнасць забруджання глеб радыёзэзем перавышае 40 Ки/км² і радыестронцием 3 Ки/км², выведзена з сельскагаспадарчага карыстання.

На плошчы больш за 0,5 млн. га забруджаных сельскагаспадарчых зямель патрабуецца сур'ёзная пераспецяялізацыя гаспадараў з абменам вырошчвання зернебабовых, ільну і рада іншых кармавых культур.

Асабліва складанае вядзенне сельскай гаспадаркі на плошчы 113 тыс. га ўгоддзяў, забруджаных радыестронцием са шчыльнасцю ад 1,0 да 3,0 Ки/км², дзе цяжка ці пакуль немагчыма атрыманыя якаснае малахо, якое адказвала б патрабаванням радыяцыйнай бяспекі (РКУ-90), і патрэбна спецыяльная тэхналогія адкормку жывёлы для атрымання чыстага мяса. Значная частка зямель вакол гарадоў і буйных прамысловых прадпрыемстваў забруджана цяжкімі металамі і іншымі таксікантамі, што таксама паглыбляе дэфіцыт сельскагаспадарчых угоддзяў.

Такім чынам, галоўным напрамкам развіцця сельскай гаспадаркі ў цяперашніх умовах можа быць толькі інтэнсіфікацыя земляробства, якая ва ўмовах беларускай зоны экалагічнай бяды магчыма толькі пры надзейнай навуковай прапрацоўцы праблемы інстытутамі аграрных навук.

За мінûлую чвэрць стагоддзя ў нашай рэспубліцы ўдалося большым падвоіць патэнцыял урадлівасці глеб. Але каб нават падтрымаць яго на дасягнутым узроўні, патрэбны вялікія капітальныя ўкладанні, прадуманая сістэма рэгулявання і навукова-метадычнага забеспечэння. Задача заключаецца ў тым, каб забяспечыць далейшы рост урадлівасці глеб і рэалізаваць дасягнуты патэнцыял, які цяпер выкарыстоўваецца не большым на 60%.

Для гэтага неабходна перш за ўсё дазіраваць прымянецце аграхімікатаў (угнаенні, пестыцыды, рэгулятары росту і інш.), апрацоўку глеб і іншыя прыёмы інтэнсіфікацыі ў адпаведнасці з буфернай здольнасцю глеб супрацьстаяць антрапагенным нагрузкам і аплочваць прыбыткам дадатковыя капіталаўкладанні.

Ва ўмовах пераходу да рыначнай эканомікі сістэму размеркавання матэрыяльна-тэхнічных рэурсаў неабходна будзе замяніць сістэмай дыферэнцыраванага прыцягнення інвестыцый, а гэта ставіць новыя задачы перад групай інстытутаў земляробчага профілю, якія сумесна з НДІ эканамічных праблем АПК павінны сфарміраваць комплексныя мэтавыя праграмы.

Адну з іх неабходна арыентаваць на распрацоўку агранамічнай і эканамічнай ацэнкі зямель з улікам ступені забруджання глеб і іх экалагічнай адчуvalнасці. Такая ацэнка дазволіць закласці фундамент сістэмы эканамічнай зацікаўленасці вытворцы ў атрыманні якаснай прадукцыі і ахове глеб ад разбурэння і забруджання.

Мэтазгодна паглыбіць і пашырыць комплексную праграму аднаўлення ўрадлівасці забруджаных глеб. У бліжэйшай перспектыве праблема лячэння і аховы глеб будзе мець першаступенную дзяржаўную значнасць. У сувязі з гэтым вельмі важна скардынаваць намаганні ўсіх навукова-даследчых установ ААН Беларусі на вырашэнне пералічаных і іншых напрамкаў даследаванняў, выключаючы дубліраванне і нерацыянальную затрату сродкаў. Прыкладам неразумнай, марнатраўнай траты сродкаў можа служыць стварэнне Камітэтам па зямельнай рэформе паралельнага банка даных аб зямлі.

Вядома, што вылічальны цэнтр Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання ўжо створаны і ў ім паспяхова працуе банк даных зямельных рэурсаў, дзе сканцэнтравана ўся інфармацыя аб глебах сельскагаспадарчых угоддзяў, уключаючы аграхімічную і радыелагічную характеристарыстыкі. Відаць, пытанне стварэння, увядзення і выкарыстання банка даных зямельных рэурсаў, без якога немагчыма паспяховае гаспадаранне ў сельскагаспадарчай вытворчасці, з'яўляецца адным з чарговых пытанняў, якія патрабуюць разгляду на Прэзідыуме ААН Беларусі, а затым і ва ўрадзе рэспублікі.